

СХОДИНКИ

75-а річниця

Спецвипуск, 2020

Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні

Моє місто Харків у роки Другої світової війни

У сучасній Україні 8 та 9 травня є святковими за європейськими традиціями. Законом України встановлено 8 травня Днем пам'яті та примирення, а 9 травня – Днем Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939-1945 рр.

Моє рідне місто Харків не оминула трагічна доля тисяч інших населених пунктів

України, які перебували в німецькій окупації в роки Другої світової війни. Проте Харків був найбільш населеним містом Радянського Союзу, яке побувало у фашистській окупації під час війни. Період окупації – це страшний час значних утрат людських життів – мешканців нашого міста. Невблаганна статистика свідчить, що протягом 1941 –

1943 років від майже мільйонного населення міста залишилось у живих близько 180-190 тисяч осіб. Крім того, Харків став одним із найбільш зруйнованих міст у Європі. Були знищені десятки пам'ятників архітектури, вивезені в Німеччину численні художні цінності.

1939
1945

На відміну від багатьох міст колишнього Радянського Союзу, Харків не отримав звання «Місто-герой». І це не зважаючи на те, що в чотирьох битвах за Харків СРСР і Німеччина втратили більше людей, ніж будь-де ще в історії Другої світової війни. Через незрозумілі причини клопотання про присвоєння звання неодноразово відкладалося. Існує кілька версій того, чому Харків так і не отримав почесного звання «Місто-герой». Кожна з них має право на існування, проте ми – харків'яни - пам'ятаємо, що наше місто двічі

було в окупації, неодноразово звільнялось і знову захоплювалося ворогом, ми пам'ятаємо жахливу цифру – кількість радянських воїнів, що віддали своє життя за звільнення нашого міста, за його свободу, за мирне життя.

За часи незалежності України ветеранські організації міста, ініціативні підгрупи громадськості Харкова, народні депутати нашого міста ініціювали присвоєння Харкову звання «Місто військової слави». На дане клопотання було підготовлено законопроект у Верховній Раді України, але для його прийняття не вистачило голосів. Проте в липні 2013 року Харків таки отримав це почесне звання. Депутати Харківської міськради затвердили цей статус на місцевому рівні.

На Меморіалі Слави, що в Харківському лісопарку, розміщено пам'ятну стелу з іменами бійців і командирів Червоної Армії, харків'ян, нагороджених вищими державними нагородами часів Другої світової війни. На стелі увічнені імена 260 героїв. У їх числі – три двічі Герої Радянського Союзу, 224 Герої Радянського Союзу, 31 повний кавалер ордена Слави, двоє чотири рази нагороджені медаллю «За відвагу».

Харків'яни шанують пам'ять про ті буремні й страшні часи!

Молотков Євгеній,
учень 10-Б класу

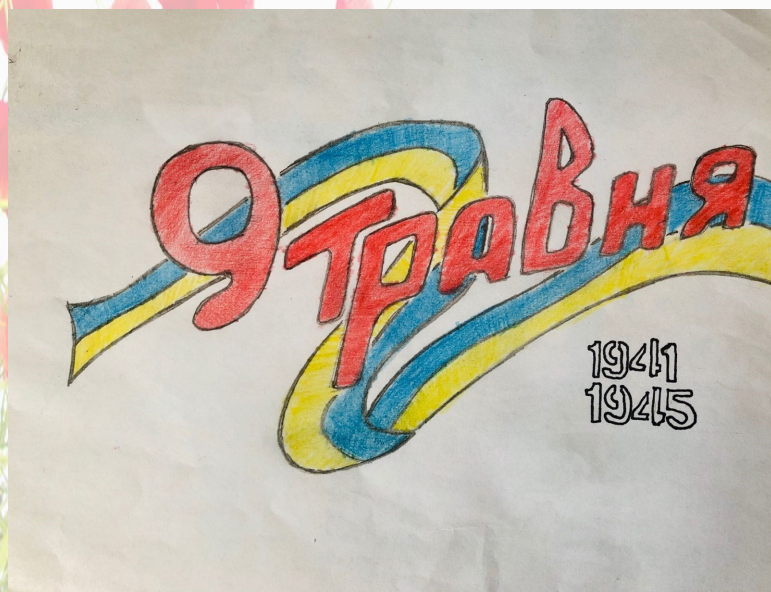

ПАМ'ЯТАЄМО... ПЕРЕМАГАЄМО!

Під такою назвою для здобувачів освіти Харківського ліцею № 149 проведено конкурс малюнків до 75-ї річниці Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні.

ПАМ'ЯТАЄМО... ПЕРЕМАГАЄМО!

ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА В ДОЛІ МОЄЇ СІМ'Ї

На теперішній час залишилося дуже мало людей, які могли б розповісти про участь у Другій світовій війні. Їх залишились одиниці, а ще ті, кого ми називаємо «діти війни». Це люди, які переживали дуже важкі часи свого життя в роки, коли проходила війна. На їх очах траплялося горе, вбивства. Діти залишалися сиротами... Мій дідусь також відноситься до категорії «діти війни».

Він народився в 1939 році на Полтавщині. У сім'ї було 5 дітей. Коли фашисти зайняли територію Полтавщини, дідусю було лише 3 роки. Він розповів те, що залишилося в його пам'яті назавжди. Він зі своїм братиком грався на подвір'ї. У них були дерев'яні гвинтівки, вони бігали один за одним і кричали: «Туф-туф-туф, убив, ранив». Ось мати як крикне: «Швидше, діти, тікайте. Німці йдуть!!!» Прибігла мати, схопила дітей і посадила в льох, який був накритий хмизом, щоб не видно було. У льосі була щілинка, в яку всі, затаївши подих, дивилися, що відбувається на подвір'ї. Німці зайшли у двір й обдивлялися навколо. Один схопив сірники й хотів підпалити хату, але другий німець заглянув у вікно і вигунув: «Nicht, Nicht. Kinder, kinder!» Інший підійшов, заглянув у вікно, махнув рукою, і вони вийшли з двору.

Через деякий час сім'я вибралася зі схованки і побачила в хаті...козенят!!! Усі так радісно обіймали маленьких тваринок, що навіть у дітей були сльози на очах. Козенята не дали спалити хату. Ось така історія трапилася з мої дідусем.

Платонов Денис, 6 - А клас

У роки з 1941 до 1945 потерпало від знущань, які супроводжувались тотальним терором, геноцидом, пограбуванням, насильним утримуванням людей, усе населення нашої Батьківщини. Завдяки урокам з історії, а також розповідям родичів, ми знаємо, що лише у 1943 році нашим військам нарешті вдалося змінити перебіг цієї страшної війни: на фронт було відправлено нову зброю, прибуло підкріплення. Нарешті наші війська перейшли в контрнаступ. У результаті цього наші прадіди почали вивільняти міста та наших співвітчизників.

На момент початку війни мої прадідусі та прабабусі були ще зовсім молоді. Моєму прадідусю, Новікову Миколаю Миколайовичу, було лише 23 роки. Він героїчно пройшов через усю війну, був двічі поранений у 1943 році, але кожного разу повертався на фронт, дійшов до самого Берліна. Дідуся було нагороджено великою кількістю відзнак за Перемогу та за Відвагу.

Його батько, Новіков Микола Омелянович, також був призваний до війська разом із сином зі свого рідного села Сотницького Козачка. До початку війни він очолював будівельну бригаду по зведенню мостів та залізнодорожних шляхів. У 1943 році він був убитий гітлерівцями в бою під містом Крюковим під час форсування Дніпра. Найкращий друг мого прадідуся побачив його мертвим на полі бою під час атаки та написав листа до рідного села, повідомивши про це дружину Миколая Омеляновича. Його було поховано десь на тих землях, де проходив бій, але на жаль, ніхто з родичів не зміг знайти точне місце поховання.

Анищенко Нікіта, 6 - А клас

ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА В ДОЛІ МОЄЇ СІМ'Ї

Війна – це завжди погано, але Друга світова війна була найбільш несподіваною й трагічною. Мої родичі брали участь у бойових діях та отримали нагороди на честь закінчення війни.

Мій прадідусь Рафаель Мартиросян у 18 років пішов служити до армії. Наступного року почалася війна і він добровільно пішов на фронт. Рафаель брав участь у Сталінградській битві, а також і в Київській операції по визволенню.

У Сталінградській битві (1941-1942 р.) Рафік отримав три тяжкі поранення: у плече (кулі пробili шкіру з обох сторін), у лице (цей шрам залишився до кінця його днів), і в ногу. Згодом, одужавши, він повернувся на фронт та брав участь у страшній битві за визволення Києва. За це він був нагороджений орденом «За відвагу». У цій битві він зазнав тяжких поранень і більше не міг воювати.

Мій прадідусь Рафаель Мартиросян (зліва), 1942 рік.

У той же час на фронті був мій прадідусь Вільгельм Мовсесян, який зі своїми колегами з Харківської філармонії розважав солдатів піснями. Вільгельм був керівником концертної бригади від Харківської філармонії, до якої входило 12 осіб. Одного разу під час концерту стався страшний вибух, майже все розбомбило. Через декілька годин, отямившись, Вільгельм зрозумів, що опинився під землею. Вибравшись, він озирнувся навколо, але нікого не побачив. Згодом у лісі юнак знайшов своїх артистів. Люди брели декілька днів лісом, шукаючи дорогу до міста. Знемагаючи від голоду, артисти все ж таки дійшли до шпиталю. І вижили! За час війни Вільгельм два рази потрапляв під обстріл, двічі був контужений і довгий час нічого не чув. Після закінчення війни його нагородили орденом Червоної Зірки «За мужність».

ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА В ДОЛІ МОЄЇ СІМ'Ї

Мій прадідусь Вільгельм Мовсесян зі своєю мамою та братом (1943 р.)

Моя прабабуся Емма Мартиросян працювала в шпиталі в місті Ленінокан (Вірменія). У віці 12-14 років Емма допомагала пораненим писати листи додому, влаштовувала концерти, де танцювала й співала, допомагала медсестрам, чим могла. За це Емма була нагороджена медаллю «За працю у воєнний час». Ця медаль зберігається у нашій родині.

Мій прадідусь Сергій Мовсесян підлітком працював у Харківському турбогенераторному заводі в чавунно-літійному цеху. Підчас війни на території України завод евакуювали на північ Росії, а мій прадідусь продовжував працювати там. Сергій виробляв снаряди для зброї.

Мій прадідусь Сергій Мовсесян (зліва) 1943 рік.

Мої прабабусі Катя, Галина та прадідусь Андрій підчас війни жили на Харківщині в селі Сумці. Коли німці окупували Харківщину, то Галину, якій було 20 років, загарбники забрали на примусові роботи до Німеччини, вона повернулася додому тільки 1945 року, коли закінчилася війна.

Катя та Андрій були підлітками 12-13 років. Коли визволили Харківщину, у їхньому селі майже не залишилося дорослого населення, тому діти виконували всю тяжку роботу: обробляли землю, потім її засівали, вирощували пшеницю тощо.

Війна – це страшна річ, котру не побажають нікому. І вічна пам'ять загиблим за те, що вони захистили нашу Батьківщину! Якщо не вони, що було б зараз?

ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА В ДОЛІ МОЄЇ СІМ'Ї

Цієї весни ми відзначаємо видатну дату – 75 років Перемоги, яка далася нашому народу великою ціною. Майже з кожної родини на фронт було забрано багато людей. Діти-підлітки організовувались у групи й допомагали партизанам. Я хочу розповісти вам історію моєї знайомої бабусі, яку звать Сотник Ніна Прокопівна, яка під час війни була дитиною. Мешкала вона з батьками в місті Харкові. Під час окупації Харкова німцями з родини на фронт пішов батько і брат. Мати з Ніною залишились удома й допомагали пораненим бійцям. Коли Ніна почула, що формується партизанські відряди під керівництвом Сидора Ковпака, вона відразу подалася до них, через палаюче місто, повз німецькі загони, пішки з одного боку Харкова в інший вона йшла з однією думкою: «Аби взяли в партизани». Надвечір надійшла до партизанської застави, її зустрів солдат та спитав: «Чого ти хочеш, дівчино?» Серце завмирало перед відповіддю: «Я хочу бути партизаном, я добре знаю місто, дозвольте мені з вами бути». Дитину запросили солдати до багаття, налили чаю і дозволили залишитись до ранку. Уранці, після бою, Ніна допомогла пораненим бійцям, після чого отримала згоду залишитися. Тепер серце завмирало від думки: «Я тепер партизан». Своє перше завдання дівчина отримала в 13 років. Вона повинна була розповісти, на яких вулицях найбільша кількість німців і яке в них озброєння. Через тиждень чекали на відповідь. І дівчина пішла додому, де її зустріла збентежена мати. Ніна уважно ходила вулицями й підраховувала, де стоять німці. Вона, як завжди, допомагала матері біля поранених, але чітко пам'ятала про своє завдання. Її дитяча увага вихоплювала все з оточеного міста. Час тягнувся повільно, поранених захисників міста ставало дедалі більше, вона чекала, коли піде до партизан, бо в неї вже було, що розповісти. Уранці Ніна вирушила в дорогу, йшла вона пішки крізь обстріли й дійшла до партизанського бліндажу аж надвечір, там вона розповіла про захисників Харкова, про поранених, про те, де німці зробили свій штаб. Командир за її даними звернувся за поміччю до червоноармійців, з якими він почав планувати операцію проти фашистів. Через три дні Ніна з партизанами пішла на Харків. Там партизани виконали свій план по знищенню штабу німців.

Так звичайна дівчина своєю дитячою увагою допомогла партизанам крок за кроком подолати ворогів. Через роки вона не пишається своїм вчинком. Бо тоді допомогти здобути перемогу хотів кожен мешканець Харкова. Відтоді день визволення Харкова для неї став великим днем...

Кудімов Вадим, 8-Б клас

75-а річниця

Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні

Випуск зверстаний редакцією газети «Сходинки»

Редактор :

ЛисихОлександра

Дизайн:

ДементьєваДарина

Прес-центр

«Сходинки», 2020

